

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

67. An merces, quæ solent frequentius vendi pecunia credita, quam numerata, possint carius vendi? Idem est dicendum de mercibus, quæ solent in magna quantitate mari asportari, & vendi pecunia credita ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

RESOL. LXV.

An Mercator, siue quis alius, qui non exercuit Monopolium, possit iuste suas merces vendere pretio illo, quod Monopolium creauit? Et an Monopolium sit contra iustitiam, quando mercatores conspirant, vt nullus eorum vendat nisi pretio supremo, vel medio? Ex p. 1. tr. 8. Ref. 24.

§. 1. Negatiue respondet Ioannes de la Cruz in director. consue. p. 1. praecept. 7. q. 4. dub. 8. concl. 3. Rebellius p. 2. lib. 9. q. 7. n. 5. Salas de empr. dub. 38. n. 6. cum Lopez de contract. lib. 1. c. 742. Quia idem pretium eiusdem rei non potest simul esse secundum se iustum, & iniustum: vel igitur omnes in proposito euentu iuste eodem pretio vendunt, vel nulli. Cum ergo fraudis auctores iniuste vendere certum sit, reliquos quoque venditores, siue conscios fraudis, siue inscios, postquam relierint fraudem, similiter de iustitia teneri ad restitutionem non dubium est. Confirmatur: quia pretium factum per fraudem vendentium, aliam-ve iniustitiam, quae cursum iusti pretij impedit, non est censendum iustum, ergo, &c.

2. Haec rationes Rebellij faciunt. hanc opinionem probabilem, & ego illam sequor. Sed contrariam etiam probabilem existimo cum Bonacina de contract. disp. 3. q. 2. punct. 5. n. 11. Turriano in 2. 2. disp. 57. dub. 8. n. 7. quam docet Reginaldus in praxi tom. 2. lib. 2. cap. 22. num. 310. & alius. Quia mercator in tali casu vendit eo pretio, quod est commune: sed pretium commune iustum est, etiamsi sit auctum per fraudes aliorum, ergo, &c.

3. Notandum est etiam, esse monopolium contra iustitiam, quando mercatores conspirant, vt nullus eorum vendat, nisi pretio supremo, vel medio, vt docet Turrianus ubi supra, n. 2. & 4. licet contrariam sententiam etiam probabilem putem, quam docet Villalobos in sum. tom. 2. tr. 21. dub. 17. n. 4. Molina tom. 2. disp. 345. Navarra, & alij, quos citat, & sequitur Molfesius in sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. n. 130.

RESOL. LXVI.

An licite possit quis plures vendere res illas, qua communiter credito pluris vendantur? Ex part. 1. tract. 8. Refol. 21.

§. 1. Respondeo affirmatiue: tum ratione lucri cessantis, seu damni emergentis; tum ratione multitudinis emptorum; tum, quia in tali venditione illud est iustum pretium ex communi ementium, & vendentium consuetudine, & vsu. Et ita docet Emmanuel Sa' ver. b. Venditio, n. 7. vbi sic asserit: Merces, quae solent frequentius vendi pecunia credita, quam numerata, vendi possunt pluris expectata pecunia, quam vendantur numerata, etiam vltra rigorosum. Quia in eo venditionis genere ex communiori ementium, & vendentium vsu, & aestimatione illud est iustum pretium. Itaque. Secus autem, si nulla dicitur rationum interueniat, vt notat Bonacina de contract. disp. 1. q. 1. punct. 4. n. 17. & Filluc. tom. 2. tr. 35. c. 5. n. 113. Vide etiam nostrum Megalam in 2. 2. lib. 2. c. 6. q. 2. n. 174. & seq. cum Molfesio in sum. tom. 2. tract. 12. c. 5. n. 103. Vnde excipitur venditio pannorum, & saccharorum tali pacto fieri solita in hoc Regno. Sed de hoc alibi.

RESOL. LXVII.

An merces, quae solent frequentius vendi pecunia credita, quam numerata, possint carius vendi?

Idem est dicendum de mercibus, quae solent in magna quantitate à mari asportari, & vendi pecunia credita, maiori pretio, quam tunc pecunia numerata venderentur. Et cursim explicatur, an sit licitum cambium, quod vulgo dicitur Sopra disse, vel Con laticois, quo campfor facit, vt de suis pecuniis responsalis soluat cambium? Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Ref. 28.

§. 1. Ad hoc dubium nominatim contra me respondet Rocafull. in Decalog. lib. 3. praecept. 7. c. 3. n. 81. vbi sic ait: Sequitur secundò, licere carius vendere pecunia credita, quam numerata intra latitudinem iusti pretij: Dixi intra latitudinem iusti pretij, excludendam ad falsam sententiam Sa' verb. Venditio, n. 4 quem sequitur Diana 1. p. 1. art. 8. ref. 1. 2. 1. vbi dicunt, merces, quae solent frequentius vendi pecunia credita, quam numerata, vt lana, aromata, & similia, vendi posse pluris expectata pecunia, quam venduntur numerata etiam vltra rigorosum pretium. Haec sententia falsa est, & confutatur, quia ex ea inferrentur magna damna Reipublicae; nolent enim mercatores vendere pecunia numerata, pluresque res, vt sic vltra iustum pretium fori venderent, atque ita eluderent pretium fori, & introducerent infinitas fraudes, & damna. Rationem verò quam subiungit Sa', quia in eo venditionis genere pecunia credita illud est iustum pretium, hanc inquam rationem ita confuto: nam apud antiquos Doctores, imò iuxta communem recentiorum non est modus vendendi pecunia credita distinctus à modo vendendi pecunia numerata, & inter pretia apud Doctores solum pretium legale, pretium fori, pretium conuentionale, & pretium auctionis continentur: non verò pretium vendendi res pecunia credita, & haec addenda sunt his, quae diximus dubio sexto, in quo diximus ex pecunia numerata, non verò ex credita iustum pretium sumi. Hucv'que Rocafull.

2. Sed nimis rigide se gerit in censuranda opinione Emmanuelis Sa', nam immeritò puto ab ipso vocari falsam, cum sit satis probabilis, vt illam vocat Couarruias, lib. 2. nauar. c. 3. n. 6. & absolute docent Ioannes de Anania, Salicetus, Decius, Corduba, Syluester, Tabiena, Molina, & alij, quos citat, & sequitur Dicastillus de iust. & iur. lib. 2. tr. 9. disp. 2. dub. 6. n. 75. Nam si illos, qui tunc emunt numerata pecunia, cõstet emere minoris illas merces, quam in se valent, computatis prudenter expensis, & aliis ad imponendum de nono pretium computandis: cur nõ poterit assignari pretium iudicio prudentum, quod debeat iudicari iustum in communi modo vendendi, quòdque aliàs indicaretur si communiter venderentur pecunia numerata: Dices fortasse ob id quod quando sunt pauci emptores, & egestas pecuniar, vilescit pretium rerum, ac proinde illud tunc est iustum, quòd pecunia numerata inuenitur: & quod sic non inuenitur est iniustum: Quia pretium iustum est, quod praesenti pecunia & numerata (attenta multitudi- ne, aut paucitate mercium, & mercatorum, & aliis circumstantiis) aestimatur, & currit. Arguit hac ratione Medina C. de restrictione, q. 38. causa 1. vbi alias affert rationes, & causa 6. §. ad 4. vrget hoc, quia quòd est multitudo pecuniar, crescit pretium mercis & merx valet tantum id, quod pro ea offertur. Ergo quòd est egestas magna pecuniar minuitur pretium, & non valet, nisi quod pro ea reperitur. Cum Medina sentiunt Corduba, q. 84. opinione 2. Gutierrez, Mercado, & Petrus à Navarra. Probat hoc Gutierrez, quia ob id non inueniuntur qui emant de praesenti illas merces, quia nolunt eas dare venditores pretio illo minori de praesenti.

3. Efficacius adhuc impugnatur, quia si venditio ad creditum maiori pretio est iusta, emptio, quae fit numerata pecunia minori pretio, est iniusta. Quod concedit D. Thomas, opusc. 67. Respondet tamen Bañez istud esse pretium de praesenti mercium vltrauearum. Quia quando

Sap. hoc in Ref. pre' cit. & sup. in Ref. 19. & infra in Ref. 77.

Sup. hoc con- cl. 3. Rebellius p. 2. lib. 9. q. 7. n. 5.

Idem est dicendum de mercibus, quae solent in magna quantitate à mari asportari, & vendi pecunia credita, maiori pretio, quam tunc pecunia numerata venderentur.

Emmanuel Sa' ver. b. Venditio, n. 7. vbi sic asserit: Merces, quae solent frequentius vendi pecunia credita, quam numerata, vendi possunt pluris expectata pecunia, quam vendantur numerata, etiam vltra rigorosum.

Idem est dicendum de mercibus, quae solent in magna quantitate à mari asportari, & vendi pecunia credita, maiori pretio, quam tunc pecunia numerata venderentur.

quando non sunt emptores pecunia presenti, rogatur cum mercibus; ac proinde non est attendendum ad hoc, sed ad aliud de presenti. Itaque utriusque probabile mihi videtur. Et hæc omnia docet Dicaillus *loc. cit.* qui etiam optime notat idem dicendum esse de mercibus, quæ solent in magna quantitate à mari asportari, & vendi pecunia credita maiori pretio, quam tunc pecunia numerata venderentur, quia aliàs non possent vendi sine magno damno domini vendentis. Nam vel multum tempus confumeret si vellet expectare ementes pecunia presenti, vel vilissimo pretio eas deberet vendere iis, qui pecunia numerata emerent, qui pauci sunt.

4. Et pro explicatione huius sententiae, nota duobus modis posse crescere pretium ratione dilatae solutionis. Primum quasi in compensationem illius, & sic aperta esset vltura. Altero vt incrementum pretij solum oriatur ex dilata solutione, tanquam ex occasione, quæ in causa fuit, vt multiplicarentur emptores, ac proinde ex copia emptorum augetur pretium, aut saltem non decreset propter eundem modum vendendi. Si enim illæ merces solum venderentur pecunia numerata, pauci essent emptores, cum tamen sint multi, qui eas emere velint pecunia credita, nec desit Reipublicæ necessitas, sed solum facultas statim soluendi. Hoc ergo modo, & ex hoc capite putat licitum sic vendere maiori pretio. Confirmatur hoc, quia iustum rerum pretium sumendum est ex communi foro; commune autem forum ex maiori copia emptorum in eo modo vendendi. Hæc autem non debent iudicari per solam comparationem ad pauciores, qui vendunt pecunia numerata. Neque enim repugnat ratione diuersi fori esse diuersa pretia, verbi gratia, in emptione numerata pecunia eodem tempore diuersum pretium est, quo venduntur res in subhastatione; & quo venduntur ab aliis ex officio. Ergo idem erit, quando ob necessitatem mercis, & defectum pecuniae plures sunt qui emunt pecunia credita quam numerata; illi enim faciunt pretium in eo modo emendi, & erit magis commune forum. Ex qua doctrina soluta est, imò cessat ratio oppositæ sententiæ, quæ tota est, vt in eo casu pretium putet crescere ratione solius dilatae solutionis, quod negamus, neque enim ided crescit, sed ratione multitudinis emptorum, quorum copia resultat occasione illius modi vendendi pecunia credita. Et ita hanc sententiam latè docet Molina *disp. 105.* Bañez *in 2. 2. q. 77. a. 4. dub. 9.* & alij.

5. Itaque ex his omnibus patet, non debuisse nostram sententiam, quam ex Emmanuele Sà docui; falsam vocare. Sed aliquando iste Auctor nimis pronus ad iniuriam nota falsitatis opinionem nimis probabilem; sicut fecit in p. 7. lib. 3. c. 1. *disp. 21. q. vlt. 4. n. 507.* vbi falsam vocat opinionem Merendæ, & multorum Doctorum asserentium esse licitum cambium quod vulgò vocatur, *Sopra di se, vel con la ricorsa,* quo campfor facit, vt ex suis pecuniis suis correspondens soluat pro campuario: nam licet ego affirmatiuam sententiam contra Merendam, & alios probabilem existimaui; nempe tale cambium esse licitum; tamè opinionem negatiuam Merendæ damnantem illud tãquam illicitum, puto immeritò à Rocafullo falsam vocari; est enim satis probabilis, & ante factum consulenda. Vtramque igitur opinionem probabilem esse puto, & tam Merendam, quam Rocafull in eius censuram excessisse existimo.

RESOL. LXVIII.

An liceat minoris emere, anticipata solutione, cum ali- que res eo modo emi solent, vt lana, &c. Ex p. 1. tr. 8. Ref. 22.

Sup. hoc in Ref. seq. &

§. 1. Negatiuè respondet Valentia *1. 2. disp. 5. q. 20. punit. 2. §. 8.* & alij penes Salam *tr. de emp.*

dub. 43. qui affirmatiua sententia citat vndecim Doctores; & talem emptionem meritò, non absolutè, sed ratio- ne aliquarum circumstantiarum ex pluribus defendit, dicendo primò, posse fieri infimo pretio. Secundò, etiã minori pretio, quàm sit infimum iustum, propter periculum non recipiendi merces, aut non sinceras, aut non statuto tempore, aut non sine lite, & expensis. Tertio, ob lucrum cessans, & damnum emergens ex anticipata solutione. Quarto, quia sic emendo multiplicantur venditores, & sic minuitur pretium. Quintò, quia communis indigentia, & necessitas venditorum, maxime si vltro, & rogando offerant merces, diminuit pretium. Et tandem, putà, si dictæ merces emerentur numerata pecunia, tempore traditionis, vilius venderentur propter earum multitudinem, & venditorum necessitates, quæ in causa essent, vt emptores rogarentur, maxime ad euitandos sumptus in eis conferendis. Et ita etiam ex neotericeis docet Bonacina *de contr. disp. 3. q. 2. punit. 4. n. 20.* & Filliucius *tom. 2. tr. 3. c. 5. n. 102.* quidquid in contrarium asserant Reginaldus, & alij.

RESOL. LXIX.

De emptione Zuccharorum in hoc Regno Sicilie fieri solita.

Et difficultas est, quanto merces vltroneas vilescant; & emptor rogatus à venditore, quanto minus à pretio ordinario possit in emenda merce minuire; an vilescant supradictæ merces pro tertia parte, an pro medietate? Ex p. 1. tr. 8. Ref. 78.

§. 1. P Vto probabiliter, dictam emptionem Zuccharorum non esse iniustam, ex multis rationibus; sed præcipuè ex modo vendendi: nam, quando venditor offert, & rogat emptorem, pretium rei decreuit: quia merces vltroneas vilescunt. Ita communitè Doctores. Ioannes Medina *c. de reb. rest. q. 3. n. 3. §. Deinde demus.* Azorius *p. 3. lib. 8. c. 21. q. 6.* Bañez *de iust. q. 77. a. 1. dub. 1. concl. 1.* Ioannes de la Cruz *in direct. p. 1. præcept. 7. q. 3. dub. 1. concl. 1.* Ledesma *in summ. p. 2. tract. 8. c. 3. concl. 6.* Turrianus *tom. 2. disp. 57. dub. 6. n. 5.* Nauarr. *lib. 3. c. 2. dub. 5. n. 40.* Valquez *de rest. c. 5. §. 1. dub. 10. n. 61.* Pitigianus *in 4. sent. tom. 2. dist. 15. quæst. 2. art. 3.* & Doctores vbi infra citandi.

2. Difficultas est verò cognoscere, quanto dictæ merces vltroneas vilescant, & emptor rogatus à venditore, quanto minus à pretio ordinario possit in emenda merce minuire. Multi Doctores asserunt, merces vltroneas vilescere pro tertia parte. Ita Caietan. *in 2. 2. q. 77. a. 1.* Lessius *lib. 2. c. 21. dub. 4. num. 33.* Salas *tract. de emp. dub. 25. n. 4.* Faustus *in Spec. Confess. disp. 6. q. 10. vlt. ad med.* n. 9. Filliucius *tom. 2. tract. 35. cap. 4. n. 70.* Bonacina *de contr. disp. 4. q. 2. punit. 4. n. 23.* quidquid in contrarium asserat Tannerus *in 2. 2. disp. 4. q. 7. dub. 2. n. 29.* Sed, vt bene obseruat Homobonus *de exam. Eccles. p. 3. tr. 9. cap. 1. q. 1.* merces vltroneas vilescere pro tertia parte, apud omnes in confesso est.

3. Imò aliqui asserunt, dictas vltroneas merces vilescere pro medietate: ita docuit doctissimus Palaius *in summ. Caiet. verb. Emprio. cap. 1.* quem postea sequuti sunt Salas, vbi supra. Rebellius *p. 2. lib. 9. q. 1. n. 36.* Bartholomæus à S. Fausto *de contr. disp. 6. q. 10. n. 9.* Megala *in 2. 2. lib. 2. c. 6. q. 2. n. 47.* & seq. 4. n. 138. & fuse in *conf. 93. n. 3.* cum aliis.

4. Ex his patet, emptionem Zuccharorum, fieri solitam, anticipata solutione, non esse vlturariam: quia dictæ merces minus iusto pretio emuntur, non propter solutionem anticipatam; hoc enim facere esset vltura; sed emuntur minori pretio ex modo vendendi: nam, cum venditor offerat, & roget emptorem, merces illæ efficiuntur vltroneæ; & eo ipso, quòd vltroneæ sunt, per consequens

Sup. hoc in Ref. 1. & 2.

Sup. hoc in Ref. 77. & seq. Ref. p. 1. tr. 8. Ref. 78.

Sup. hoc in Ref. 71. prope nem, & in Ref. 77. vlt. ad med. & in Ref. 78. §. vlt. & in Ref. 144. n. 3.